



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

29. An Pontifex possit censuris punire confessionem annuam sacrilegam ex defectu doloris? Et discutitur, an possit Ecclesia prohibere actum internum? Et an possit illum præcipere? Et ex doctrina ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

implere penitentiam impositam. Sacerdote, cui se subiicit in confessione. Ita Panormitanus in cap. 1. de officio delegati, non tamen incurrit excommunicationem, aut priuationem Ecclesiasticæ sepulture, aut ingressum Ecclesiæ, vel aliquam aliam penam, si qua iure transgressoribus imponatur; & idem ob illam non potest etiam declarari. Sic ceteri Principes obligantur legibus à se latis quoad directionem, non verò quoad coactionem.

3. Et ratio est; quia naturalis ratio postulat, vt caput conformetur toti corpori suo: nam sicut reliqui Principes seculares sub hac conditione ab initio iurisdictionem videntur accepisse à populo, & potestatem condendi leges, vt ad illas, quoad vim directiuam, tenerentur: sic Papa, veluti sub hac conditione accepit immediate à Christo Domino hunc eandem potestatem condendi leges Ecclesiasticas, vt ad illas quoad eandem directionem teneretur. Probatur deinde, quia hæc lex confessionis annualis, est lex quædam generalis, & quando Principes legem aliquam generalem, comprehendent omnes, & singulos populos, ferunt, obligantur ad eandem legem, licet ad penas illius non obligentur: vnde communiter dicit solet, teneri Principes ad leges suas, quando sunt generales, quia quando materia legis non est ita generalis, sed specialis, nec etiam quoad vim directiuam obligantur ad illam: quamobrem, si lex esset de non ferendis armis noctu; de non vtendo serico; aut fatellitio puerorum; non obligabitur Princeps ad illam, quia materia est specialis, & indecens est statui, ac conditioni Principum, inarmatum, aut infociatum incedere, aut vestitum mundo ac serico non vti.

4. Sed ego puto cum Granado in 3. part. contr. 7. tract. 1. dist. 1. sect. 1. num. 6. huius questionis solutionem pendere ex generali principio materiae de legibus, an scilicet Legislator legibus suis obligetur: si enim pars affirmans vera sit, vt aliqui volunt, comprehendetur Papa hac lege confessionis; si verò pars negans amplectenda sit, vt aliis videtur, non obligabitur Pontifex ad confessionem ex vi præcepti Ecclesiastici, licet non sit dubium, quin ad fidelium exemplum deberet confiteri, & aliunde certum sit obligari præcepto confessionis, quatenus diuinum est.

5. Sed hic obiter possit aliquis inferre, quòd nemo possit Papam absolvere, quia neque ipse Papa, neque vllus alius potest dare alteri iurisdictionem in Papam, quia hoc pertinet ad superiorem; nemo autem est Papa superior. Sed respondeo cum Coninck de Sacram. dist. 8. dub. 2. num. 14. negando assumptum; quia actum iurisdictionis, qui exercetur immediate homine Dei, potest quis ratione sui muneris subeundo diuersam personam, in seipsum exercere, maxime quando non agitur de iurisdictione coactiua, sed libera, qualis est ea, qua Pontifex se vt priuatum hominem suo Confessario in hoc foro voluntarie subiicit, quod facit proprie tanquam Vicarius Christi, cuiusque personam immediate sustinet: qua ratione habet iurisdictionem in omnes Christi fideles, atque ita aliquo modo in se ipsum, quatenus est etiam omnis, & quatenus hoc est necessarium, vt possit etiam communibus pascuis, & Sacramentorum vsu cum aliis frui.

6. Nec hinc sequitur, Pontificem posse seipsum absolvere à peccatis: quia omnia Sacramenta præter venerabilem Eucharistiam, & Matrimonium, ita à Christo sunt instituta, vt essentialiter requi-

unt vt conferens sit persona distincta à suscipiente. Et in hoc Sacramento maxima est ratio: quia nullo modo erit conueniens, vt vnus & idem simul esset reus & accusator & iudex.

7. Dicendum est itaque, quòd Summus Pontifex cum in terra non habeat se superiorem, à quo accipiat facultatem eligendi confessorium: ergo necesse est, vt habeat eam à Christo Domino, cuius vires gerit. Sacerdos autem sic electus à Papa accipit iurisdictionem à Christo Domino, sed mediante summo Pontifice; nam verè tribuitur ab ipso Papa, tanquam à causa efficienti morali immediata. Ita docet D. Thomas in 4. dist. 19. q. 1. art. 3. q. 2. vbi ait, Summum Pontificem, vt peccatorem subici, vt Vicarium verò concedere iurisdictionem super seipsum in foro confessionis. Sotus in dist. 19. q. 4. artic. 2. dicit, quòd electo Confessario, tenetur Papa parere sicut ceteri fidelium. Et hæc docet etiam Opatovius de Sacram. tract. de Penit. dist. 11. quest. 4. n. 40.

RESOL. XXIX.

An Pontifex possit censuris punire confessionem animam sacrilegam et desellu doloris. Et discutitur, an possit Ecclesia prohibere actum internum. Et an possit illum præcipere. Et ex doctrina huius Resolutionis inferuntur aliqui alij diuersi casus sapinus coningentes in praxi? Ex part. 3. tit. 1. Resol. 50.

§. 1. Resolutio huius dubij pendet ex illa celebri questione, an possit Ecclesia prohibere, vel præcipere actum internum, vt per se coniunctum cum externo, tanquam necessarium ad aliquod esse morale illius. Aliqui tenent partem negatiuam. Hanc sententiam sustinent Durandus in 4. dist. 11. quest. 12. Syluester verb. Hora. num. 13. D. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 8. Rossella verb. Hora. num. 13. Paludanus in 4. dist. 15. q. 5. art. 2. conclus. 4. Angelus verb. Hora, num. 17. Coninck de Sacram. q. 83. art. 6. num. 291. Ioan. Valerius de differ. vtriusque fori, verb. Hora Canonica, differ. 1. Valq. 1. 2. dist. 160. n. 32. & seg. Comitulus resp. moral. lib. 1. q. 63. n. 6. Becanus in 1. tr. 3. c. 6. q. 4. n. 4. & alij.

2. Fundamentum horum doctorum non potest esse aliud, nisi quia vniuersaliter putant, nullo modo posse Ecclesiam prohibere, vel præcipere actus internos. Hinc, 3. Inferunt cum, qui in Quadragesima confitentur dimittit, tacendo, & omitendo in confessione peccata cordis, per se occulta, non incurrere excommunicationem, fortè latam contra eos, qui non obseruant præceptum Ecclesiæ confitendi semel in anno, quia ille non transgreditur præceptum Ecclesiæ, sed diuinum tantum: quia non mittit circumstantiam confessionis externæ, de qua possit Ecclesiæ constare, vnde idem à fortiori, dicit de illo, qui confitetur inualidè, ex defectu interioris doloris necessarii.

4. Secundo inferunt, Clericum beneficiatum, recitantem horas canonicas exterius integrè, & completè, quamvis voluntariè, sine vlla attentione, recitet, non transgredi proprium Ecclesiasticum præceptum, nec incurrere penas Ecclesiasticas, impositas transgressoribus illius præcepti, vt est restitutio fructuum. Quia nihil emittit eorum, qua exterius fieri debent, & de quibus possit Ecclesiæ constare: Secus verò esset, si illa mentis distinctio,

Sup. conten- tis in hoc se- in Resol. 2. not. præ- ta. & in co- deat §. lege- et, doctri- nam inter- prin- pta- & me- dium, à ver- non ta- men incur- rere.

Sup. hoc in- fra in Resol. 51 §. An ve- rò, à medio vsque in fi- nem, & in aliis eius annot. que est tertia di- cti §. de le- ge cum à principio.

Sup. hoc le- ge doctrina §. no- seq. & aliorum eius annot.

Sup. hoc in- fra Resol. 56. §. Sed hic, & in aliis eius not.

Pro qua- & doctrina hu- ius §. & seq. infra in §. Sed contra- ria, per to- tum, & §. Et ad confir- mationem, & seq. hu- ius Resol. & supra lege doctrinam Resol. 2. & infra Resol. 32. & si placet, Vide alias Resol. & eius annot.

Sup. cetero in hoc §. in- fra in §. Ter- tio inferunt, & §. vlt. hu- ius Resol. & §. Ex hac, & in com. tr. 3. Resol. 50. §. Notandum secundo. Et Sup. con- tento in hoc §. Secundo inferuntur, infra in hac ipsa Resol. & §. Ex quo se- quitur & §. Secundo in- ferunt Bene- dicto.

Actum, & actio, ex actione exteriori prohibita provenit: nam tunc potest constare de transgressione. Idem dicitur de eo, qui interest Missæ, voluntarie distractus. Et hanc opinionem sequitur est Gratianus. Et hanc opinionem sequitur est Gratianus. Et hanc opinionem sequitur est Gratianus.

5. Sed contraria sententia distinguit duplex genus actuum interiorum; alterum eorum, qui sunt causa, & principium per se exteriorum, solum quoad esse physicum & materiale; alterum eorum, quoad esse formale & principium, quoad esse formale virtutis, aut vitij. Prioris generis sunt actus ipsi interni efficaciter imperantes, sed etiam quoad esse physicum & materiale, sed etiam quoad esse morale virtutis, aut vitij. Hac distinctione posita docet hanc sententia, legem humanam non solum præcipere posse actus internos, qui soli necessarij sunt, ut principia quoad esse physicum & materiale exteriorum, sed etiam quoad esse morale virtutis, & vitij. Est Caietani 2. 2. q. 11. art. 3. & q. 85. art. 1. in fine. & tom. 2. opuscul. tract. 8. de auctoritate Papa, lib. 19. & in summa verb. Hora canonice, §. quoad 3. Soti de iustit. & iure, lib. ultimo, q. 5. art. 5. conclusio 6. & 7. Nauarri in sum. lib. 2. c. 105. Henriquez lib. 9. de vero Missæ sacrificio c. 15. num. 5. Emanuelis Sa verb. Hora canonice, in fine. Valentia 1. 2. disp. 7. quest. 7. punct. 7. circa finem. Suarez lib. 4. de legibus c. 13. Lessii lib. 2. de iustit. & iure c. 37. dub. 11. Azorij lib. 5. Moralium instit. c. 10. Salas disp. 9. de legibus, sect. 1. Malderi 2. 2. tract. 10. cap. 2. de Ordine, dub. 2. Laym. lib. 4. Theologia moralis, tract. 5. c. 5. Syluij 2. 2. q. 104. art. 5.

6. Potissimum fundamentum huius sententiæ est, quoniam lex humana habet potestatem præcipiendi veros actus virtutum, & prohibendi actus vitiosos; ergo habet potestatem præcipiendi eos actus internos, sine quibus externi non essent veri actus virtutis. Præcipiendo igitur Ecclesia externam orationem vocalem, simul præcipit internam attentionem, sine qua externa oratio non est verus actus, virtutis religionis. Præcipiendo administrationem alicuius Sacramenti, simul præcipit debitam intentionem ad validitatem alicuius Sacramenti requisitam, quemadmodum præcipiendo alicuius Ordinem; simul illi præcipit internum votum castitatis cum eo connexum.

7. Ex hac sententia inferitur, quod qui semel in anno confitetur ita exteriori, ut sacramentum Penitentia non recipiat non adimplere præceptum annuæ confessionis, etiam si hoc solum contingat ex solo defectu interiori, v. g. quia confitetur sine interno dolore, vel sine proposito emendationis, aut sine intentione confitendi, ac Sacramentum recipiendi. Ratio est, quia Ecclesia præcipit peccatoribus sacramentum Penitentia recipere semel in anno, quod Christus simpliciter præcepit aliquando recipere, sed sine interno dolore, vel sine proposito emendationis, aut sine animo confitendi, &c. non recipitur verum Sacramentum, ut suo loco dicemus, ergo. Ita Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 36. sect. 7. num. 3. & lib. 4. de legibus; cap. 13. num. 10. Sotus in 4. disp. 18. quest. 3. art. 3. Medina in summa lib. 1. cap. 15. §. 4. Nauarri in summa cap. 10. numero 4. Coninck de Sacr. disp. 5. dub. 9. Nugnus in addit. ad 3. part. quest. 6. art. 5. diffie. 6. Faber de Penitentia in 4. sentent. disp. 17. quest. 1. disp. 30. cap. 3. n. 55. Comitolus resp. moral. lib. 1. q. 1. P. Layman. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. c. 5. num. 10. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 64.

Syluius in 3. part. quest. 6. art. 5. Emanuel Sa verb. confessio, num. 1.

8. Secundo inferitur beneficiatus voluntarie recitantes horas canonicas sine attentione interiori, non adimplere præceptum Ecclesie, etiam si nullum signum externum illius distractionis exhibeat, nec faciat aliquam actionem exteriorem prohibitam. Ratio est, quia per hoc præceptum obligatur homo ad orandum, ut fusc probat Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. de horis canonicis; cap. 26. num. 13. & seq. sed, si nullo modo attendit, non orat; ergo non implet præceptum. Minor probatur. Primo, quia oratio vocalis est quædam adoratio, id est, quædam cultus Dei externus; ergo debet fieri in spiritu, & veritate, iuxta illud Christi Ioa. 4. Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Ergo requirit attentionem mentis, alias non fieret in spiritu; & ideo apost. 1. ad Corinth. 14. dicebat: Orabo spiritu, orabo & mente; & loquitur aperte de oratione vocali. Secundo, quia oratio est ascensus mentis ad Deum, ut dicunt sancti patres; sed qui profert verba sine vlla attentione, nullo modo ascendit ad Deum corde; ergo non orat. Et hanc sententiam tenet aperte D. Thomas 2. 2. quest. 83. art. 13. ad 7. Quod autem dictum est de recitante horas canonicas sine attentione, quod non adimplere præceptum Ecclesie, dicendum est etiam de eo, qui audit Missam, voluntarie distractus.

9. Tertio inferitur, sicut in his casibus peccatur contra præceptum Ecclesie, ita posse incurri censuras, vel alias penas ipso iure impositas, non servantibus talia præcepta. Ratio est, quia illa transgressio non est purè mentalis, sed externa, nam est omisso orationis vocalis, vel susceptionis Sacramenti sensibilis: licet per accidens occultetur per fictionem orationis, vel Sacramenti. Et confirmatur, nam quicquid potest Ecclesia sub obligatione peccati mortalis præcipere, potest etiam condigna pena punire per ipsam legem, absque alia sententia ferenda per hominem, quando pena apta est, ut hoc modo imponitur, & culpa est illi digna.

10. Ex quo sequitur, Clericos beneficiatos, recitantes diuinum Officium, voluntarie sine attentione, non fructus suos, sed teneri illos restituere, sicut tenentur non recitantes. Quia hi verè non orant, sicut Ecclesia præcipit, ut supra probatum est; ergo incurrunnt penam impositam contra non recitantes, quæ est restitutio fructuum. Ita Valquez opuscul. de benefico. cap. 4. §. 1. dub. 4. num. 104. Nauarri. Moneta, Lorca, Petrus Nauarri, Rodrig. Sayrus, Aragona, Salas & alij, ubi supra.

11. Et ad confirmationem huius posterioris sententiæ affirmatiuæ, non desunt Doctores etiam asserentes, quod Pontifex possit præcipere, vel prohibere actum internum, ut coniunctum alicui actui exteriori, etiam si illa coniunctio non sit per se necessaria ad aliquod esse morale externi actus, sed merè per accidens, ex arbitrio operantis. Sic Angelus verb. Hæreticus, num. 2. Tabien. verb. Excommunicatio, 5. casu 4. num. 4. Caietani in summa, verb. Excommunicatio, cap. 3. & verb. Hora, §. 3. Sotus lib. 10. de iustit. quest. 5. art. 5. conclusio 7. Nauarri de hor. canon. cap. 13. n. 18. & seq. & alij.

12. Probari potest hæc opinio ex usu Ecclesie, quæ hoc modo videtur præcipere, aut prohibere actus internos simul cum externis, ut colligitur ex variis iuribus.

13. Primum est, cap. omnis utriusque sexus de penitent.

Sup. hoc supra in §. Secundo inferitur Beneficiatus, & in aliis eius prius annot.

Sup. hoc supra in §. 1. not. præteritæ.

Pro contento in hoc §. Tertio supra in §. Inferitur eum & infra in §. vlt. huius Ref. & in aliis eorum notationum.

Sup. hoc supra in §. Secundo inferitur Beneficiatus, & in aliis eius prius annot.

Sup. contento in hoc, & seq. 66. supra in §. Sed contraria huius Ref. & in aliis eius annot.

PLANÆ
omnia
O. III. IV. V
E. III

nient. & remiss. quatenus præcipiendo confessionem annuam præcipit indiretè dolorem necessarium, & confessionem cogitationum interdictum.

14. Secundum est, cap. dolentes, de celebr. Missar. & Clement. x. eodem titulo, vbi præcipitur Clericis recitatio Officij attentæ, & deuota.

15. Tertium est, cap. commissæ, §. ceterum, de election. in 6. vbi punitur, qui recipit beneficium Parochiale, absque intentione suscipiendi debitum Ordinem intra annuæ, nisi mutuante voluntate ordinetur.

16. Quartum est, Clem. i. §. verum, de heret. vbi Inquisitores, qui ex odio, vel intentione turpis lucti, omittunt contra iustitiam, & conscientiam, procedere contra aliquem in causâ fidei, excommunicantur.

17. Quintum est, Clem. x. de statu Monach. §. Quia verò nonnulli; vbi Monachus Benedictinus, sine licentia se conferens ad curiam Principis, animo accusandi Prælatus, excommunicatur, & non sine tali intentione.

18. Sextum est, cap. 7. §. 8. & 17. dist. 30. vbi excommunicatur, qui ex contemptu, vel interna superstitio, ieiunium Ecclesiasticum non seruauerit, aut die Dominica ieiunauerit, & non alias: cum tamen contemptus exterior actus sit. Et eodem modo solent iura Canonica excommunicare facientes hoc, vel illud scienter, vel ausu temerario, & cum alijs similibus particulis, significantibus modos merè internos actuum exteriorum, qui nec sunt per se connexi cum illis, nec per illos manifestantur; & nihilominus censura incurritur cum illo modo, & non sine illo, vt est communis doctrina: ergo.

19. Vltimo probari potest hæc sententia, quia Pontifex præcipere potest Sacerdoti, non solum, vt faciat Sacrificium, sed etiam, vt illud applicet pro tali defuncto, quæ tamen applicatio interna non est necessaria ad esse morale dicti actus externi, nempe Sacrificij: ergo.

20. Imò plus aliquid addunt, posse videlicet Pontificem obligare ad omnes omnino actus internos. Videtur hæc potestas à Christo concessa Ecclesie illis verbis, Matthæi 18. Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celo; quæ cum amplissima sint, & absque vlla restrictione, extendi etiam debent ad actus internos: quia cum sint favorabilia, debent ample explicari iuxta regulam 15. iuris, Odiâ restringi, fauores conuenit ampliare. Et expediens fuit, vt hæc potestas communicaretur Vicario Christi, tum ad maiorem directionem fidelium, in ordine ad æternam salutem consequendam: tum ad maiorem obseruantiam legis diuinæ, quæ per actus internos efficacius vrgetur, ac promouetur: sicut ob eandem causam expediens fuit, vt illi communicaretur potestas, interna vota fidelium irritandi. Et idè hanc sententiam tenet glossa.

21. Quid ego sentiam, dicam breuiter. Prima sententia negatiua superius posita, est satis probabilis. Secunda affirmatiua, est probabilior, & secundum ipsam dicendum Pontificem potuisse, & posse punire censuris annuam confessionem facilem, ex defectu doloris; vnde si Pontifex ferret excommunicationem contra eos, qui in Paschate non confitentur, vt nequeant sacramentaliter validè absolui, quantumvis hoc fiat defectu solius doloris interni, incurrent in censuram: quia ipsi verè omittunt aliquem actum externum à Papa validè sub ea pœna præceptum. Primo, quia omittunt ipsam susceptionem Sacramenti. Secundo, quia vel

non confitentur integrè, si non dicant se confiteri sine sufficiente dolore: nam in hoc grauius peccant. Vel si hunc defectum etiam fateantur, tunc manifestè omittunt facere talem etiam externam confessionem, quæ ad absolutionem sufficiat, cum tamen iuste sub ea pœna præceptum sit, & integrè confiteri, & tali modo, vt confessio possit iudicari idonea ad absolutionem impendendam. Et ita præter citatos Doctores tenet Præpositus in 3. part. quest. 3. de Confess. dub. 9. num. 55. & Amicus in cursu Theolog. tom. 8. disp. 18. scil. 8. per totam.

RESOL. XXX.

An Pontifex possit dispensare, vt aliquis ante communionem non confiteatur, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commissis.

Et docetur, an præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam sit à Christo Domino institutum, vel sit diuinum positum, aut Ecclesiasticum. Ex part. 8. tr. 1. Resol. 51.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, quia præceptum de præmittenda confessione ante sumptionem Eucharistiæ, non est diuinum naturale ortum ex natura ipsa Eucharistiæ, & confessionis sacramentalis, quam habent ex institutione diuina, absque alia superaddita infirmatione diuina, quia Christus potuit vtrumque dictum Sacramentum, substantiâ vtriusque integrè permanente, instituire absque obligatione confitendi ante sumptionem Eucharistiæ.

2. Neque est diuinum positum, sed Ecclesiasticum, & ita tenet Palat. in 4. dist. 9. quest. 10. Medina Cod. de confess. quest. 17. Armilla verb. Communio, & Nauatrus in mit. de Pœnit. dist. 5. in 3. part. glossen. 31. & 32. docent dictum præceptum esse tantum Ecclesiasticum. Primo, quia præceptum hoc continetur in illis verbis: Probet autem se ipsum homo. Hæc autem verba sunt Pauli, non Domini. Secundo, quia Tridentinum cap. 7. præceptum hoc appellat Pauli, non Domini, quia post mentionem Apostoli, ait; quare reuocandum est in memoriam eius præceptum. Vbi relatum, eius, ad Apostolum, non ad Dominum refertur, tum quia, quamvis antea facta fuerit mentio Apostoli & Domini, tamen in verbis proprijs ipsius Tridentini non fuit facta mentio Domini, sed Apostoli; Domini autem tantum facta fuit mentio in verbis Pauli relatis à Tridentino, nempe: Non diiudicans corpus Domini, imò relatis ante mentionem Apostoli: tum etiam, quia postquam Tridentinum dixit: Reuocandum est in memoriam eius præceptum; illud statim, & immediatè assignat, referens verba illa Pauli: Probet se ipsum homo, in quibus præceptum continetur; ait enim Tridentinum: Quare reuocandum est in memoriam eius præceptum, Probet se ipsum homo.

3. Sed contrariam sententiam docet Sotus in 4. dist. 12. quest. 2. art. 4. Cæsus relect. de Pœnitent. part. 5. Valentia tom. 4. disputat. 6. quest. 8. punct. 3. Vaquez in 3. part. tom. 3. disputat. 207. cap. 4. Suarez tom. 3. quest. 80. artic. 5. disputat. 66. scil. 3. & alij asserentes hoc præceptum esse à Christo Domino institutum, & Apostolis, ad per eos Ecclesie traditum. Probatur conclusio ex Paulo 1. ad Corimb. 11. vbi addens: Probet autem se ipsum homo, quod Tridentinum intelligit de confessionis præcepto,

Quoad hoc lege supra §. Inferur. huius Resol. & alios §§. eius annot.

Sup. verba hic citentur ab hinc vique ad §. ult. huius Resol. exclusiue pro diff. huius præcepti in to. 1. tr. 3. Resol. 140. §. His suppositis, & in principio Resol. 141. & in Resol. 144. à §. Norandū est, vique in finem, & cursum in alijs eorum annotationum.